

ΓΙΑΝΝΗ ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

Πουρείμ απόψε

[Στο Γιόννενο 1939]

ΒΟΥΝΙΜΑ 3

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΑΡ. ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ 49782

ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ 9-8-2005

ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜ. 889.3

κωδ. ε.β. 3302

ΓΙΑΝΝΗ ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΟΥΡΕΙΜ ΑΠΟΨΕ

(Στα Γιάννενα 1939)

© Γιάννης Λυμπερόπουλος
Αγίου Δημητρίου 44
154 52 - Ψυχικό, Τηλ. 210 6711302
e-mail: glib@mie.uth.gr

Διάθεση: Βιβλιοπωλείο ΦΟΙΒΗ
Μαυροκορδάτου 9 - Αθήνα 106 78
Τηλ. 210 3304012 - feve@acci.gr

ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗ
Γαριβάλδη 10 Ιωάννινα
Τηλ. 2651077358

ΠΟΥΡΕΙΜ ΑΠΟΨΕ

(Στα Γιάννενα του 1939 - Χρονικό)*

Στην πόλη μας, μέσα Γενάρη 1939 έγιναν πάλι συλλήψεις. Έξη το πρωί, χαράματα, που δεν είχε ακόμα φέξει, στο ισόγειο του διπλανού σπιτιού ακούστηκαν χτυπήματα στην αρχή, κι έπειτα χαμηλόφωνες συζητήσεις. Κάποιοι μικροθόρυβοι συρσίματα, και στο τέλος απόλυτη ησυχία, όπως γίνεται όταν πέφτει χιόνι. Μιά ησυχία που την νοιώθουν κι οι κουφοί. Πέρασαν τρεις μέρες για να μάθουν στη γειτονιά, πώς η Ασφάλεια ξανάπιασε τον κύρ Παναγιώτη, μαζί με άλλους τρεις, τους φορτώσανε γρήγορα-γρήγορα και κατευθείαν στην Ανάφη. "Αντικαθιστωτικοί" 'έγραψε ο τοπικός τύπος, με ψηλά γράμματα. Αλλά από κεί και πέρα, μόνον η δική μας γειτονιά, πήρε χαμπάρι. Η διχτατορία σκλήρυνε. Ο Μεταξάς είχε ρίξει άγκυρα και η κατάσταση είχε βρεί έναν τρόπο να περνάει στα μαλακά, να κολλακεύει και να διαιωνίζεται. Ο κοσμάκης ανεκτικός κλείνονταν στον εαυτό του και το σπίτι του. Έβλεπε το τί γίνονταν στη Γερμανία με το Χίτλερ και στην Ιταλία με το Μουσολίνι, κι έλεγε:

" Ευτυχώς....θα μπορούσε νάταν και χειρότερα!"

Στους συνομήλικούς μου, στην ηλικία μου δηλαδή των δεκα έξι-δεκα επτά και δέκα οχτώ ετών, ο αέρας ήταν διαφορετικός.

Είχαν προηγηθεί τα χρόνια της Δημοκρατίας, με πολύ σοβαρές κοινωνικές αναστατώσεις. Μεσολάβησε η εκδοτική Άνοιξη των αθηναϊκών εφημερίδων, του Ανεξάρτητου, του Ελεύθερου Ανθρώπου, του Ασύρματου κλπ. Κυκλοφόρησαν τότε κι έφτασαν στην άκρη της χώρας, φτηνές εκδόσεις πολύτιμων βιβλίων Ιστορικής, Πο-

---

* Υπαρκτά πρόσωπα με αλλαγμένα ονόματα. Πραγματικά περιστατικά.

λιτικοκοινωνιολογικής, και φιλολογικής παιδείας που ξυπνούσαν κοινωνικές ευαισθησίες καθώς έφεραν στο φως καινούρια πνευματικά ρεύματα, νέες θεωρίες, ιδέες και οράματα καταλυτικά των σταθερών εννοιών της προηγούμενης εποχής. Ακλούθησε κάποιος χρόνος ωρίμανσης, ώσπου στα δικά μου χρόνια άρχισαν να προβάλλουν οι αξιώσεις για έναν Σύγχρονο Κόσμο που έδινε στους νέους δικαιώματα, και πρωτοβουλίες, ξεσήκωναν τις καρδιές και καθιέρωναν έναν καινούριο ανθρωπισμό. Έτσι η γενιά μου που 'κείνα τα χρόνια έμπαινε στο αλώνι της ζωής, μιά ώρα που σ' όλη την Ευρώπη αλλά και τη χώρα μας χαμήλωναν τα φώτα και πλησίαζε το μαύρο σκοτάδι βρίσκονταν στην αναταραχή που δίνουν τα προμηνύματα μιας συντελειακής έκρηξης. Δεν χρειάζονταν νάσαι σοφός για να διαισθανθείς πώς όλα 'κείνα που προηγήθηκαν της εποχής μου δεν άνθησαν επί ματαίω.

Ωστόσο και μέσα στο σχολείο μας ήταν κάποιοι, μαθητές και δάσκαλοι, που ζούσαν σ' άλλο κλίμα. Πάθαιναν υστερία με τα παράσημα, τα λιλιά, τους αλλαλαγμούς, τις ζητωκραυγές, τα συνθήματα, τις στολές και τις πολύχρωμες σημαίες. Ονειρεύονταν διαρκώς θριαμβικές παρελάσεις και καμάρωναν τους Ολυμπιακούς του Βερολίνου.

Πέμπτη ...έκτη Γυμνασίου, στη Ζωσιμαία Σχολη. Τάξεις που μας δυσκόλεψαν όλους. Προσπαθούσαμε κάθε φορά να ξεχνάμε τις συγκεντρώσεις, για την Εθνική νεολαία, ή να κάνουμε τον άρρωστο και δόστου σημειώματα απουσίας στο Γυμνασιαρχείο. Οι καλοθελητές, παντού παρόντες.

Μας έδωσαν και στολή. Οι απόξω μας ψιθύριζανε. "Κρατήστε την κρατήστε την, σε λίγο καιρό θα μας χρειάζεται για να ντυνόμαστε μασκαράδες". Όπως μου την έδωσαν, έτσι και την άφησα μέσα σε μια κασέλλα. Ούτε καν δοκίμασα να δω, αν ήταν φαρδειά, μακριά, στενή.

Το περίεργο ήταν ότι ενώ οι περισσότεροι την είχαμε ξεχάσει, κάθε φορά οι "αρμόδιοι βαθμούχοι" μας ζητούσαν εξηγήσεις για το πώς και το γιατί, και τότε ακούσαμε να λέγεται από τους άλλους, τούς ένστολους ότι η Ασφάλεια μας καταγράφει στους σε-

σημασμένους, σε μαυροπίνακες. Μας παρακολουθεί και θα μας ξαφνιάσει κάποιο πρωί.

Τότε το δικό μου μυαλό, πήγαινε στον κύρ Παναγιώτη, και στη δυστυχία που πλάκωσε το σπίτι του.

Την υπόθεση της Νεολαίας, δεν ξέρω για ποιο λόγο, την είχανε συσχετίσει με τη Γυμναστική. Αργότερα μάθαμε πώς ο κ. Τζίκας ένας παλιός Γυμναστής του Σχολείου μας, ήταν ο επικεφαλής της Νεολαίας όλης της πόλης.

Απ' τούς άλλους καθηγητές οι περισσότεροι ήταν αδιάφοροι, σκεπτικιστές, και, διλημματικοί. Πέντε με έξη ενδιαφέρονταν, ρωτούσαν, έβγαζαν λόγους και δυο τρεις μονάχα, είχανε πάρει την υπόθεση στα ζεστά...

Την ώρα της Γυμναστικής μαθαίναμε απ' τούς “καλά πληροφορημένους” σχόλια που γίνονταν για τον ιδεολογικό προσανατολισμό όλων των καθηγητών μας και τον τελευταίο καιρό ξέραμε όλοι για τις συλλήψεις πέντε με έξη μέρες γρηγορότερα, γιατί διαδίδονταν ότι ανάμεσα στους υποψήφιους για εξορία, ήταν και κάποιοι καθηγητές μας. Πού τελικά δεν ήταν. Κι οι πληροφορίες αποδεικνύονταν σκάρτες..

Γυμνασιάρχης ο Χρ. Σούλης. Βράχος. Αν και το σχολειό είχε πάνω από χίλιους μαθητές, τίποτα δεν γίνονταν πού να μην ήταν σε γνώση του. Μπορώ να πω μάλιστα, ότι αυτός και ο κλητήρας -θυρωρός της Σχολής, ο κύρ Μέκαλης, ήταν οι κυρίαρχοι εκεί μέσα, στις ώρες λειτουργίας του σχολείου. Ενώ “Ο μυστήριος κι ο καταχθόνιος της νύχτας” ο καθηγητής κ. Τόγκας, που μας τρόμαζε στους δρόμους, τις πλατείες και προ παντός στους κινηματογράφους, το Κέρατο δηλαδή του Σχολείου, μες τό σχολειό έκανε λούφα, και δε φαίνονταν. Που και πού στις μεσημεριανές ώρες, τον βλέπαμε να περιφέρεται σα μπάστακας, δίπλα από τις τριάδες που σχημάτιζαν η κάθε μια τάξη στην αυλή, με ύφος χωροφυλακίστικο για να διαπιστώνει αν και κατά πόσο είμαστε εν χρω κεκαρμένοι σαν κατάδικοι δηλαδή, και ανησυχούσε για το μήκος των τριχών της κεφαλής μας.

Δεν ξέρω τί ενοχές είχε αυτός ο άνθρωπος. Τί προηγούμενα είχε

Μου φάνηκε 'κείνη τη στιγμή ότι παλεύω σαν το Διγενή Ακρίτα πάνω στα μαρμαρένια αλώνια. Πίσω δε με χωρούσε. Και προχώρησα.

- Αν δεν μπορείς, και βρίσκεσαι σε παρθένο έδαφος, μου λέει ο καθηγητής, με κάποια συγκατάβαση, κάθισε κάτω.

- Όχι, του λέω, κάνοντας τον αδιάφορο... Θα προχωρήσω.

- Εν τάξει, μου λέει. Με μια περίεργη λάμψη παρανοϊκού στα μάτια.. Προχώρα. Εδώ είμαστε για να δούμε τα κατορθώματά σου.

Παίρνω βαθειά αναπνοή και προχωρώ.. Σφίγγομαι. Συγκεντρώνομαι. Πεισματώνω Ο καθηγητής,τά 'βλεπε αυτά και σιγομουρμούραγε,χωρίς να ξεκαθαρίζει τί ακριβώς ήθελε να ειπεί και πού το πήγαινε. Ταυτόχρονα, καθώς προχωρούσα λύνοντας την άσκηση, απορροφημένος, εκατό τοις εκατό, βλέπω με την άκρη του ματιού μου, δίπλα στον πίνακα, τη σκιά του Τόγκα, να απλώνει κάτω από το μπράτσο μου, το χέρι του με το οποίο κρατούσε το σφουγγαράκι του πίνακα, και να μαζεύει μ' αυτό, τη σκόνη της κιμωλίας, πού ήταν συγκεντρωμένη πάνω στο ραφάκι της κάτω πλευράς του μαυροπίνακα. Παραξενεύτηκα, αλλά δεν είπα τίποτα. Είχα την εντύπωση, πώς ήθελε να ξεσπάσει κι έπαιζε σα μικρό παιδί. Ωστόσο καταλάβαινα πώς αργά ή γρήγορα όλα αυτά θά 'πεφταν πάνω μου και θα μούστηνε ο διώχτης μου κάποιο κάζο εξευτελισμού για δικό του ξέσπασμα.

Βάζω τα δυνατά μου και σε δυο λεπτά ή άσκηση λύνεται. Πριν γυρίσω να την εξηγήσω προς τη τάξη, προσπαθώ άλλη μια φορά να την επαληθεύσω, οπότε αντιλαμβάνομαι στο τέλος της αίθουσας, το διώχτη μου έξαλλο να εκσφεντονίζει προς τον πίνακα το γιομάτο σκόνη κιμωλίας- σφουγγαράκι, μ' άποτέλεσμα να με κάνει κάτασπρο απ' τήν κορφή ως τα νύχια και προ παντός να κάνει αγνώριστο, ένα μαύρο παλτό, πού εδώ και λίγες μέρες πιο πριν η μάνα μου είχε φροντίσει, κάνοντας τη σχετική μετατροπή στο ράφτη, να περάσει από το μεγάλο μου αδερφό, φοιτητή τότε, στο Πανεπιστήμιο, σε μένα.

Άγριο αστείο, σκέφτηκα Βάρβαρο. Αντιαισθητικό. Χοντρό, Χω-

ριάτικο. Και γυρίζω θυμωμένος κι αγέλαστος να διαμαρτυρηθώ. Ήταν η στιγμή που ο διώκτης μου, κατάλαβε την ζημιά που μούκανε και βιάστηκε να εγκαταλείψει την αίθουσα κλείνοντας με κρότο πίσω του την πόρτα της. Οι συμμαθητές μου έβαλαν τα γέλια, θεωρώντας το επεισόδιο πρωινό αστείο- ξέσπασμα του καθηγητή. Εγώ όμως, έτσι όπως ήμουν αλευρωμένος και στο κακό μου χάλι, με βία κρατούσα τον εαυτό μου να μην πω καμιά χοντρή κουβέντα, και δημιουργήσω πρόβλημα με τον εκνευρισμό μου. Τραβήχτηκα στην άκρη. Έβγαλα το παλτό μου, προσπαθώντας να το φέρω σε λογαριασμό.

- Μη κάνεις κι έτσι μου λέει, ο Δημήτρης Παπάς, το παιδί που κάθονταν δίπλα στο θρανίο μου και σηκώθηκε να με συνοδέψει ως έξω, στο διάδρομο.. Μ' ένα γερό τίναγμα στο σπίτι, θά φύγει η κιμωλία.

Σκεφτήκαμε με το Δημήτρη να πάω κατευθείαν στο Γυμνασιάρχη έτσι όπως ήμουν, να με ιδεί, για να καμαρώσει τον καθηγητή του. Καθηγητή του πρότυπου Γυμνασίου της Ζωσιμαίας.

Το σκεφτήκαμε όμως πολύ και τελικά το ανέβαλα, μάλλον από δειλία.

Και το επεισόδιο πέρασε έτσι..

Σε τρεις μέρες από τότε, ένας κοντοχωριανός μου, νέος φιλόλογος πού δίδασκε στις μικρές τάξεις του Σχολείου, ο κ. Πορφυρίου, ήρθε κι έκατσε να φάει δίπλα μου, στο εστιατόριο Αβέρωφ, όπου ο πατέρας μου, είχε συμφωνήσει με το μαγαζάτορα, να τρώω τα μεσημέρια, με δεφτέρι. Ήταν η πρώτη φορά πού τόκανε, ο Πορφυρίου, αν και συχνά συναντιόμαστε εκεί μέσα. Φαίνεται ότι θεωρούσε επικίνδυνη υπόθεση για την αντικειμενικότητα του σα καθηγητή, νάχει πολλά πάρε δόσε μένα μαθητή, στο Σχολείο που μόλις είχε τοποθετηθεί.

Κουβεντιάζοντας μαζί του, ο καθηγητής με ρώτησε σχεδόν συνωμοτικά, τι είχε συμβεί με τον κύριο Τόγκα, που ήταν πυρ και μανία εναντίον μου. Ήξερε ο καθηγητής το επεισόδιο και περίμενε να μάθει από μένα λεπτομέρειες και τους λόγους που προκλήθηκε. Το είχε ακούσει από τον ίδιο τον Τόγκα στήν αίθουσα των καθηγητών,